

ION CONSTANTIN, ROMÂNIA, MARILE PUTERI ȘI PROBLEMA BASARABIEI,

București, 1995, 310 p.

Cartea istoricului Ion Constantin, *România, Marile Puteri și problema Basarabiei*, reprezintă o contribuție extrem de valoroasă la cunoașterea unei perioade dramatice din istoria poporului român, 1940—1947, ani în care România a cunoscut masive pierderi teritoriale. Lucrarea aceasta se vrea o cercetare serioasă și considerabil lărgită față de predecesorii săi a chestiunii Basarabiei în contextul internațional din această perioadă. Autorul descoperă exact condițiile politice internaționale în care s-a judecat problema Basarabiei precum și interesele tactico-strategice care au motivat compromisurile Marilor Puteri față de Basarabia în acești ani, desigur făcute în virtutea unui joc mai amplu de interese. Autorul și-a organizat conținutul lucrării în cinci capitole deopotrivă de interesante și bine fundamentate fiecare.

Capitolul întâi, *Basarabia la interferența marilor interese*, reprezintă partea în care autorul îl introduce pe cititorul mai mult sau mai puțin avizat în problematica acestei străvechi provincii românești, pornind de la rădăcinile contenciosului româno-rus legat de teritoriul dintre Prut și Nistru până la momentul 1918 și unirea acestui spațiu cu România. Capitolul se încheie cu o inedită încercare de a analiza relațiile româno-sovietice în perioada interbelică.

Al doilea capitol, *Răpirea de către U.R.S.S. și a teritoriului Herța, în iunie 1940. Poziția Marilor Puteri*, surprinde foarte exact și la dimensiunea reală a fenomenului, fundamentată pe o documentare precisă și riguroasă, raptul teritorial din iunie 1940 în defavoarea României dar în favoarea Uniunii Sovietice. Se focalizează aici insistent atenția, pentru a scoate în evidență nedreptatea făcută, asupra conținutului și caracterului reglementărilor din perioada de referință 23 august 1939 și 26—28 iunie 1940, aflate sub semnul arbitrajului.

Al treilea capitol, *Dezrobirea teritoriilor românești cotate și reintegrarea lor în hotarele firești*, este destinat în întregime participării României la războiul împotriva U.R.S.S. și reîntregirea țării. Sunt aici abordate pozițiile Marilor Puteri occidentale față de campania românească din Est, opinii care în cea mai mare măsură erau defavorabile acestei acțiuni. Nu în ultimul rând Ion Constantin se oprește asupra războiului purtat de mareșalul Antonescu dincolo de Nistru, subiect extrem de sensibil, dar căruia autorul încearcă să-i găsească cauzalitatea și, zicem noi explicațiile sunt plauzabile și bine documentate.

Ultimele două capitole, *Problema Basarabiei și a nordului Bucovinei în discuțiile Națiunilor Unite în a doua parte a celui de-al doilea război mondial* și *Conferința de Pace de la Paris consfințește Pactul Molotov-Ribbentrop în privința frontierei de răsărit a României*, nu fac altceva decât să constate cu mult realism cedarea democrațiilor occidentale în fața pretențiilor U.R.S.S. ca urmare a pragmatismului anglo-saxon precum și considerații pe marginea Conferinței de Pace de la Paris care va consfinți valabilitatea pactului Molotov-Ribbentrop. Se degajă din aceste

pagini un real gust amar pentru târgul americano-englez-sovietic făcut încă în anii războiului dar și la Conferința de pace nu numai în privința României dar și a întregului spațiu est european ceea ce își va pune amprenta pe jumătate de secol de acum înainte.

Gabriel Moisă

ANDREAS HILLGRUBER, HITLER, REGELE CAROL ȘI MAREȘALUL ANTONESCU.

Relațiile germano-române 1938—1944, București, 1994, p. 432.

Prima ediție a lucrării cunoscutului istoric german Andreas Hillgruber, *Hitler, Regele Carol și Mareșalul Antonescu. Relațiile germano-române 1938—1944*, a apărut în anul 1954. A doua ediție apare în 1965 la aceeași editură ca și prima, Franz Steiner din Wiesbaden și o reproduce de fapt în întregime pe aceasta. În România, pentru prima dată cartea este tradusă la Editura Humanitas în 1994, tipărită în traducere de pe textul ediției a doua în limba germană și este îngrijită de istoricul Stelian Neagoe.

Deși în intervalul scurs de la prima ediție și până acum cunoașterea istorică a evenimentelor semnalate de A. Hillgruber a făcut după cum era și firesc pași însemnați totuși cartea își păstrează nealterate însemnătatea și actualitatea din două motive majore: imensele cantități de izvoare și surse documentare scoase la lumină și rolul de remarcabil rol de precursor avut de istoricul german în descifrarea unei teme istorice ținute la „păstrare” de propaganda comunistă — relațiile româno-germane în anii 1938—1944.

Lucrarea abordează inedit, raportat la istoriografia română, chestiunea raporturilor dintre România și Germania în această perioadă. Analiza fenomenelor este făcută spre deosebire alte surse bibliografice din spre Germania și tocmai asta vine să aducă o serie de corecturi, încă de la apariția primei ediții în 1954, istoriei comandate de comuniști. Aflăm astfel că România se bucura de independență economică față de Germania în această perioadă și că schimburile economice germano-române din acea vreme se desfășurau numai în contrapartidă echivalentă. După spusese lui A. Hillgruber, România era printre puținele state europene care aveau raporturi privilegiate cu Reichul german. Desigur că pe alocuri istoriografia română exagerează gravitatea raporturilor economice cu acesta dar credem că și A. Hillgruber are tendința de a îndulci imaginea propriei țări într-o vreme în care era pusă la index.

Cu minusurile, mai puține, și plusurile sale, mai multe, credem că lucrarea lui Andreas Hillgruber merită toată atenția, ea fiind o contribuție demnă de luat în seamă și obligatorie pentru cine se apleacă asupra raporturilor dintre România și Germania nazistă între 1938 și 1944.

Gabriel Moisă